

ע"פ 2018/20 - פלוני נגד מדינת ישראל, פלוני

בבית המשפט העליון

ע"פ 2018/20

לפני:

כבוד הרשמת שרית עבדיאן

המערער:

פלוני

נגד

המשיבים:

1. מדינת ישראל
2. פלוני

בקשה למחיקת הערעור על הסף

פסק-דין

1. האם נתונה לנפגע עבירה זכות שבדין להגיש ערעור על פסקדין בעניינו של הנאשם? שאלה זו התעוררה בגדרי הבקשה שלפניי למחיקת ההליך שבכותרת על הסף.

ההליכים הצריכים לענייננו

2. עניינו של ההליך שבכותרת הוא בתאונת דרכים טראגית בה קיפח את חייו הנער ארי נשר ז"ל (להלן: המנוח) ושה נפצע המערער. בתאונה, שאירעה ביום 24.9.2018, התנגש רכבו של המשיב 2 באופניים חשמליים עליהם היו רכובים המערער וחברו המנוח.

3. בפסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (הכרעת דין מיום 10.9.2019 וגזר דין מיום 30.1.2020, ת"פ 58992-10-18; להלן: פסק הדין) הורשע המשיב 2 בעבירה של הפקרה אחרי פגיעה לפי סעיף 64א(ג) לפקודת התעבורה [נוסח חדש] (להלן: פקודת התעבורה) וכן בעבירה של שיבוש הליכי משפט לפי סעיף 244 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין). יחד עם זאת, המשיב 2 זוכה מעבירות של נהיגה במהירות העולה על המותר לפי

תקנה 54(א) לתקנות התעבורה, התשכ"א-1961 ונהיגה בשכרות לפי סעיף 62(3) בתוספת סעיף 64ב(3א)(א)+(ב) לפקודת התעבורה. בית המשפט גזר על המשיב 2 עונש מאסר בפועל בן ארבע שנים וחצי וכן מאסר על תנאי, פסילת רישיון נהיגה למשך 6 שנים ופיצויים בסך של 20,000 ש"ח להוריו של המנוח ובסך של 5,000 ש"ח לזכות המערער. יצוין כי הנאשם 2 הגיש ערעור לבית משפט זה על חומרת העונש שהושת עליו (ע"פ 1964/20), וכי הערעור האמור קבוע לדין בפני הרכב ביום 21.5.2020.

4. חשוב לציין כי המשיב 2 לא הואשם באחריות לגרימת מותו של המנוח או לחבלות שנגרמו למערער. לפיכך, המערער הגיש ערר למחלקת העררים בפרקליטות המדינה ביחס להחלטה שלא להאשים את המשיב 2 באחריות כאמור ובהמשך הגיש גם עתירה לבית המשפט הגבוה לצדק אשר בסופו של יום נמחקה לבקשתו (בג"ץ 569/19).

5. המערער הגיש את הערעור שבכותרת והפנה אותו כלפי זיכוי של המשיב 2 מעבירה של נהיגה במהירות העולה על המותר וכן מעבירה של נהיגה בשכרות; כלפי קולת העונש שהושת על המשיב 2; כלפי גובה הפיצוי שנפסק לטובת המערער; וכן כלפי קביעות מסוימות שנכללו בפסק הדין שלטענתו משפיעות עליו ואשר נקבעו מבלי שניתן לו יומו בבית המשפט.

6. להשלמת התמונה יצוין כי המערער לא הועמד לדין ולמעשה לא התנהל נגדו כל הליך פלילי בעקבות התאונה שאירעה.

הבקשה שלפניי

7. המדינה הגישה בקשה למחיקת ההליך שבכותרת על הסף בטענה כי למערער לא נתונה זכות ערעור על פסק הדין. המדינה ציינה כי המערער מצוי במעמד של קורבן עבירה ביחס לעבירת ההפקרה בה הורשע המשיב 2. ואולם, כך נטען, מעמד זה אינו מקנה לו זכות להגשת ערעור על פסק הדין, אף לא בכל הנוגע לגובה הפיצוי שנפסק לטובתו.

8. המערער, מצדו, טוען כי אף שאינו צד להליך אשר התנהל בעניינו של המשיב 2, הרי שלקביעות בפסק הדין יש נפקות באשר "לאשמתו או לאי אשמתו" בגרם התאונה כך שנפגעה זכותו ההופלדיאנית מבלי שניתן לו יומו. בנוסף, המערער מעלה טענות הנוגעות לאחריותו של המשיב 2 לגרימת התאונה, אשר לטענתו לא התבררו בערכאה קמא.

דין והכרעה

9. נקודת המוצא לדין בעניינו היא כי זכות הערעור תינתן מקום בו ניתן להצביע על מקור בדין לקיומה (ראו: בג"ץ 87/85 ארג'ובנ' מפקדכוחותצה"לבאזוריהודהושומרון, פ"ד מב(1) 353, 360-363, 380 (1988); ע"פ 426/87 שוקרינ' מדינת ישראל, פ"ד מב(1) 732, 735 (1988); בג"ץ 8453/17 פלונינ' ועדתהערהרפואיתעלפיתקנותמסהכנסה, פסקה 14 לחוות-דעתו של כבוד השופט מ' מזוז (24.6.2018)). בעניינו, חרף האדהה למצבו של המערער, לא מצאתי כי עלה בידי להצביע על מקור בדין המאפשר לו להגיש את ההליך שבכותרת.

10. אכן, מעמדו של המערער הוא של נפגע עבירה בהליך. ואולם, כבר נקבע בפסיקה כי חוק זכויות נפגעי עבירה, התשס"א-2001 (להלן: חוק זכויות נפגעי עבירה) אינו מקנה לנפגע העבירה או משפחתו זכות להגשת ערעור על פסק הדין שניתן בהליך הפלילי. יפים לעניין זה הדברים שנאמרו בע"פ 8417/13 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 4 (23.4.2014):

"[...] כבר נפסק בעבר שחוק זכויות נפגעי עבירה לא הפך את נפגע העבירה לבעל-דין בהליך הפלילי, ולא הקנה לו את הזכות לערער על פסק הדין. המחוקק קבע כירקה הצדדים להליך העיקרי - המאשימה והנאשמים - יכולים להשיג על פסק הדין הפלילי, ואין מקום לסטוטמכך (ראו: ע"פ 2393/06 חמודי נ' מדינת ישראל (20.11.2007); רע"פ 2401/07 אלטשולר נ' מדינת ישראל (16.7.2008); רע"פ 2976/01 אסף נ' מדינת ישראל, פ"דנו (3) 418, פסקה 28 לפסק דינה של השופטת נאור (2002)).

11. כן נקבע כי לנפגע עבירה לא עומדת זכות להגיש ערעור על אי פסיקת פיצוי או על גובה הפיצוי שנפסק לזכותו בגדרי ההליך הפלילי, וזאת בין השאר בהתחשב באפשרותו להגיש הליך אזרחי בהתאם להוראת סעיף 88 לחוק העונשין (ראו: רע"פ 9748/11 אריוני נ' בודוד (31.7.2013) (להלן: עניין אריוני); דנ"פ 5625/16 קארין נ' בוקובה, פסקה 24 לפסק דינה של כבוד השופטת ד' ברק-ארזופסקה 3 לפסק דינו של כבוד השופט נ' הנדל (13.9.2017)). יחד עם זאת, חלה חובה לצרף את נפגע העבירה לערעור המופנה נגד רכיב הפיצוי (ראו: רע"פ 9727/05 גליקסמן נ' מדינת ישראל, פ"ד סב(2) 802, 816-715 (2007)).

12. אם כן, למערער לא נתונה זכות שבדין להגיש ערעור על פסק הדין כתוצאה ממעמדו כנפגע עבירה. יחד עם זאת, בפסיקה הוכרו מקרים שבהם ניתנה זכות ערעור על פסק דין גם למי שלא היה צד פורמאלי להליך המשפטי. זאת, בהתקיים שני תנאים מצטברים: האחד, שהתקיים בעניינו של אותו גורם "הליך", כלומר נעשה בירור עובדתי ומשפטי שבמסגרתו הגורם המבקש לערער היה בעל דין בפועל וניתנה החלטה שיפוטית אשר קובעת סופית את המצב המשפטי בין הצדדים בשאלה מסוימת; והשני, ההכרעה באותו "הליך" הביאה לשינוי במערך החובות והזכויות של בעל הדין, היינו שינוי בעל נפקות משפטית אשר כונה בפסיקה כפגיעה בזכות הופלדיאנית שלו (ראו: בש"פ 658/88 חסון נ' מדינת ישראל, פ"דמה(1) 670 (1990) (להלן: עניין חסון); בג"ץ 188/96 צירינסקי נ' סגן נשיא בית משפט השלום בחדרה, פ"דנב(3) 721, 729 (1998); בש"פ 3027/19 כאמל נ' פרקליטות המדינה, פסקה 8 (11.6.2019) (להלן: עניין כאמל)). כך, למשל, במקרה בו הוטל עונש לפי פקודת בזיון בית משפט על אדם שנכח באולם בית משפט לאחר שהפריע להתנהלות התקניה של הליך (עניין חסון, בעמ' 676); במקרה בו הושטו על עורך-דין הוצאות אישיות (עניין כאמל, בפסקה 9); ובמקרים מסוימים שבהם חולט נכס בהליך פלילי וצד שלישי אשר טוען לזכות באותו נכס מעלה טענות נגד החילוט (ראו: ע"פ 9009/18 "בשבילהכבוד" בע"מ נ' מדינת ישראל, פסקה 4 (4.2.2019), והפניות שם).

ודוק, עצם הפגיעה הנטענת באדם עקב אמירה או קביעה שלילית בפסק הדין כלפיו, אינה מקימה לו זכות ערעור ככל שאין כוונה להביא לשינוי במצב המשפטי שנקבע בפסק הדין לגבי אותו אדם (ראו: רע"פ 1869/18 כהן נ' מדינת ישראל (12.4.2018); עניין כאמל, בפסקה 8).

13. ומן הכלל - לענייננו. האם התקיים בעניינו של המערער "הליך" בבית המשפט המחוזי? אני סבורה כי התשובה לשאלה זו שלילית. המערער לא היה צד להליך שהתקיים בבית המשפט המחוזי, לא שטח את טענותיו באופן עצמאי, וממילא בית המשפט המחוזי לא דן בשאלת אחריותו לתאונה שאירעה. אף התנאי השני אינו מתקיים בענייננו, שכן פסק

הדין לא הביא לכל שינוי במערך החובות והזכויות של המערער, להוציא הקביעה לעניין הפיצוי שנפסק לזכותו כנפגע עבירה (שעליה, כאמור, לא קיימת למערער זכות ערעור). דומה כי הדברים שנאמרו בעניין חסנה"ל יפים, בשינויים המחויבים, גם לענייננו:

"אין בגישה זו פריצת גדר, שכן היא תוחמת עצמה אך למי שהיה צד להליך שנוהל בעניינו - בעל דין 'בפועל', במינוחו של חברי, השופט ש' לוי - ולא לכל אדם שנפגע כתוצאה מהליך שנוהל בעניינו של אחר. כך, למשל, כאשר שופט קובע בפסק-דין פלילי, כי הנאשם לא ביצע את העבירה המיוחסת לו וכי העבירה בוצעה על-ידי פלוני, אותו פלוני אינו צד להליך הפלילי. לא קיים סכסוך בינו לבין המדינה. אין הוא יכול לערער על פסק-דינו של השופט ביחס אליו. אמת, ייתכן כי שמו הטוב נפגע, אך הדבר בא תוך כדי הליך שבו לא נמתחה חזית בינו לבין זולתו, לא קיים בין פלוני לבין המדינה סכסוך אשר הוכרע בהכרעה שיפוטית" (שם, בעמ' 695).

אשוב ואדגיש כי בענייננו פסק הדין לא הטיל על המערער כל חבות משפטית כתוצאה מהתאונה וכי המדינה החליטה שלא לנקוט בהליכים פליליים נגד המערער.

14. אציין כי סוגיה דיונית דומה לזו שמתעוררת בענייננו עלתה בפסק דינו של בית משפט זה בע"פ 2393/06 חמוד' מדינת ישראל (20.11.2007) (להלן: ענין חמוד). בעניין זה דן בית המשפט בשאלה האם קורבן עבירה או בני משפחתו רשאים להגיש לערכאה הדיונית בקשה לחדש הליכים נגד נאשם שהופסקו נגדו ההליכים בשל קביעה כי הוא אינו מסוגל לעמוד לדין. בית המשפט גזר גזירה שווה מההלכה הנוגעת לאפשרות להגיש ערעור על-ידי מי שאינו צד להליך וקבע כי אין לקרבן העבירה או למשפחתו זכות להגיש את ההליך האמור, מבלי שזו הוקנתה להם בדין.

15. לא למותר לציין כי קשיו של המערער ורצונו לשטוח את טענותיו בפני בית המשפט כמי שנפגע בתאונה המצערת הם מובנים בהחלט. ואכן, אחת מן המטרות העומדות בבסיס חוק זכויות נפגעי עבירה היא להבטיח את נגישותו של קורבן העבירה או משפחתו להליך הפלילי מתוך הכרה באינטרס הלגיטימי שלהם בהליך המתנהל נגד הנאשם ובסנקציה העשויה להיות מוטלת עליו (ראו: רע"פ 2976/01 אסף נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(3) 440, 418 (2002); בג"ץ 5961/07 פלוני נ' פרקליטהמדינה, פ"ד סב(3) 206, 224-225 (2007); ע"פ 9150/08 מדינת ישראל נ' ביטון, פסקאות 7-5 לפסק דינה של השופטת ע' ארבל (23.7.2009); ענין חמוד, בפסקה 4). לפיכך, הוכרה זכותו של נפגע העבירה לקבל מידע אודות התנהלותו של ההליך הפלילי (סעיף 8 לחוק); לעיין בכתב האישום (סעיף 9 לחוק); להיות נוכח במשפט גם כאשר זה מתנהל בדלתיים סגורות (סעיף 15 לחוק); ולהצהיר בפני בית המשפט במהלך הטיעונים לעונש על הנזקים שנגרמו לו כתוצאה ממעשה העבירה (סעיף 18 לחוק). בנוסף, החוק מאפשר לנפגע עבירת מין או אלימות חמורה להביע עמדתו בכתב באשר להחלטה לעכב הליכים נגד נאשם (סעיף 16 לחוק) ואף להביע בפני התובע את עמדתו באשר לאפשרות לעריכת הסדר טיעון עם הנאשם (סעיף 17 לחוק), ואת עמדתו בפני ועדת שחרורים ובפני נשיא המדינה בבקשה לחנינה (סעיפים 19-20 לחוק) (וראו גם: הנחיה מס' 14.7 להנחיות פרקליט המדינה בדבר סיוע לקורבן עבירה ולעדי תביעהבהליך הפלילי). יחד עם זאת, וכפי שצינתי לעיל, אף שחוק זה נותן פתחון פה וקול לנפגעי עבירה בהליך הפלילי, אין בכל אלה כדי להקנות להם מעמד של בעל-דין בהליך (ראו, למשל: ענין אריוו הנ"ל; ע"פ 8417/13 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 4 (23.4.2014)).

16. בנוסף, החוק מאפשר למתלונן להגיש ערר על ההחלטה שלא להעמיד לדין, ובמקרה שבו הערר נדחה עומדת

לו זכות לפנות לבית המשפט הגבוה לצדק (ראו: סעיף 64 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982; ע"א 610/02 מפעל הפיס נ' לוטונט מועדון חברים בע"מ, פ"ד נז(5) 97, 112 (2003); והשוו: בג"ץ 2606/18 רותם נ' משטרת ישראל, פסקה 3 (7.1.2019); בג"ץ 8464/19 פלונת נ' משטרת ישראל, פסקה 2 (10.2.2020)). בעניינו, המערער פנה לאפיקים הנזכרים - הוא הגיש ערר על החלטה בעניין אופי האישומים שהוגשו נגד המשיב 2 ולאחר מכן אף עתר לבית המשפט הגבוה לצדק (ועתירתו כזכור נמחקה לבקשתו). ברי, אפוא, כי ההליך שבכותרת אינו האכסניה הדיונית המתאימה להעלאת טענותיו של המערער באשר לאופי האישומים נגד המשיב 2.

17. נוכח האמור לעיל, וחרף ההבנה כאמור לרצונו של המערער לשטוח את טענותיו בפני בית משפט זה, לא מצאתי כי נתונה לו זכות ערעור בדין. משכך, אין מנוס מאשר להורות על מחיקתו של ההליך שבכותרת (לעניין סמכות רשמים של בית משפט זה למחוק הליך שאין זכות בדין להגישו ראו: ע"פ 8616/19 חברוני נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (15.3.2020); והשוו: בש"א 793/01 ועדהנאמנים (לנכסיהווקף המוסלמי) בתל-אביב-יפו נ' יוסיחסון חברה להשקעת בע"מ, פסקה 6 (15.8.2001); בש"פ 2567/19 כמאל נ' פרקליטות המדינה (14.04.2019), ערעור על החלטה זו נדחה בעניין כמאלהנ"ל). עוד אציין, למען הסדר הטוב, כי כבר נקבע שבהליכים פליליים אשר החוק אינו מסדיר מפורשות, לא קיימת חובת קיום דיון (ראו: ע"פ 5135/13 יגרמן נ' מדינת ישראל, פסקאות 16-17 (2.6.2014)).

18. סוף דבר: אני מורה על מחיקת ההליך שבכותרת.

המזכירות תדאג לתייק פסק דין זה גם בע"פ 1964/20.

ניתן היום, י"ג באייר התש"ף (7.5.2020).

שרית עבדיאן
ר ש מ ת